అంతరాత్మ

సాయం సమయం; క్రుంగిపోతూన్న దినకరుని యెర్రని చూపు....యింటిముందు తోటలో వాలుకుర్చీ మీద ఒంటరిగా కూర్చున్న డాక్టరు కోదండరామయ్య మీదపడుతూనే మాయమైంది. వీచే చిరు గాలి పాటకీ, హోరెత్తే అలల వాద్యానికీ, పూలగుత్తులతో వున్న చెట్లు తల వూపుతుంటే డాక్టరు తల సంతోషంగా వూగింది. తలెత్తిన ముఖానికి ఆకాశం అగుపించింది. ఆ వినీలాకాశంలో అక్కడక్కడా చెదరిచెదరి ముక్కలుముక్కలుగా సంచరించే తెల్లని మేఘాలను చూచి మోదంతో ముగ్ధుడవుతున్నాడు! అమ్మయ్యా! తీరుబడి యెరుగని జీవితానికి కోరుకున్న ప్రదేశంలో విశ్రాంతి ఈ వేళనుంచే మొదలైంది! ఇంత చక్కని యిల్లు.... యింటి చుట్టూ మోదాన్ని గొల్పే ప్రదేశం....హాయినిచ్చే కమ్మని

వాతావరణం....ఇవన్నీ తను యీ వయసులోకూడా ఆనందించగలుగుతున్నాడే.—తనలో యౌవన రక్తపుధాయలు సమసిపోలేదు. ఆనందంతో పుబ్బుతూ తనెంత అదృష్ట వంతుడసని అనుకోకండా వుండలేకపోయాడు.

చీకటి కొద్దికొద్దిగా వ్యాపిస్తోంది. తన హోదా, గౌరవ మర్యాదలు, పేరుప్రతిష్ఠలు, తన కోరికలు కొనసాగిన వైనం, తన పిల్లల గొప్పతనం, చివరకు తన చెక్కుచెదరని ఆరోగ్యం ...అంతా నెమరు వేసుకొని మురిసి పోతున్నాడు! ఈ ఆత్మామోదంలో ఒక తలపు తన ఆలోచనలకి కొద్దిగా అంతరాయం కలిగించింది. తన భార్య సంగతి....ఆత్మలో ఆత్మగా మెసలింది తను యెంతంటే అంత!.... ఆమె చనిపోయిన లోటు యిదివరకు తనకు అగుపించకపోయినా—ఆమె యిప్పటిలో వుంటే యెంత బాగుండేది? రానురాను ఆమె గురించి ఆలోచనలతో మెదడు నిండి పోయింది. తను యిన్నాళ్ళూ భార్యగురించి పలవరించకుండా యేలా వుండగలిగాడు?........చాలా సేపటివరకూ తన మీద తనే విసుక్కొన్నాడు ....ఆమె ఆరోగ్యం బాగా లేనప్పుడు స్థలం మార్చవలసింది. మెడ్రాసులోవున్న స్పెషలిష్టుకుచూపించవలసింది!..లేక బొంబాయి, తీసుకవెళ్ళివుంటే బ్రతికేదేమో?! అప్పుడు తీసుకొన్న శ్రమ జాగ్రత్త చాలా తక్కువనిపించింది. ఈ విషయం అంతా తను ఇదివరకు యెందుకాలోచించలేదు? భార్యకు అనారోగ్యంగా వున్నప్పుడైనా తనకు తట్టలేదే! అలా తట్టకపోవటానికి, చనిపోయాక పలవరించకపోవటానికి కారణ మేమిటి? ఈ వృత్తిలో మునిగిపోయి ఇలా ఆలోచించటానికే తీరుబడి లేకపోయిందే! తన జీవితంలో యిదొక్కటే బాధ—మరే బాధలు నలుగురిలా తను అనుభవించ

లేదు...........ఇక అనుభవించ ననిపించింది..........సృష్ట్యాది నుంచీ చావుబ్రతుకుల మయమైన మార్పులేని మానవచరిత్రను మరచిపోయినట్లుందియున....తను యేం చేసుంటే భార్య బ్రతి కుండెదోనని యింకా యింకా ఆలోచిస్తున్నాడు.

ఈ ఆలోచనలు భార్యను ఒక్కసారి చూడాలనే కోర్కెకు దారితీశాయి. లేచాడు....ముందు గదిలో తనూ భార్య కలసి తీయించుకొన్న ఫోటో ముందు నిల్చున్నాడు. నిల్చునే తదేక దృష్టితో మనసు అగ్నంచేసి చూస్తూంటే ...ఆమె ఒంటిని సొంపుగా ఉన్న నగలు....ఆ ఆరువందల రూపాయల పట్టుచీర....ఆ నవ్వు ముఖం....నవ్వుతూ వెక్కిరించినట్లు....వెక్కిరిస్తూ యేదో ప్రశ్నించినట్లయింది.... ఆ ప్రశ్న తన శరీరమంతటినీ మలేరియాజ్వరం వచ్చినట్లు చేసింది!....నిద్రలో పీడకల గాంచిన మనిషికి తెలివి వచ్చినట్లయి....అబ్బ-అబ్బ....అనుకొని అక్కడనుంచి బయటకు వచ్చాడు. అంతా చీకటిగా వుంది. క్షణం క్రితం అందగా కనిపించిన మేఘాలు, ఇప్పుడు అందమైన నక్షత్రాలను ఆకాశంలో కప్పేశాయి! సాయంసమయపు అరుణరేఖల్లో అల్లాడిపోయిన తరంగాలు భీభత్సంగా, నిశలో హోరెత్తుతున్నాయ్. అందమైన ప్రకృతి మసి పులముకుని భూతంలా భయపెడుతున్న ట్లనిపించింది! మళ్ళీ ధైర్యం తెచ్చుకోడానికి ప్రయత్నిస్తూంటే పిరికితనం హెచ్చవుతోంది! తన భార్య తనను వెక్కిరించలేదే!! ఏమీ అనలేదే! తనకే ఆ తలపు వచ్చివుంటుంది! తనలా సంస్కారం చదువూ వున్నవాడికి ఇలాంటి పిచ్చిఆలోచన లేమిటి? పోనీ ఆ బంగారం కనీసం శృంగారంతో వున్నన్నాళ్ళయినా అనుభవించలేదా? ఏమి తీసుక పోయానని తన భార్య ఎలా అనగలగుతుంది? అది బొమ్మ! తనే

అలా అనుకున్నాడు! తనెందు కలా అనుకోవాలి? అయినా యిన్నాళ్ళు లేనిది యిలాంటప్పుడు యీ ఆలోచన ఎందుకు రావాలి, వట్టి పిరికివాడ నయ్యానను కుని వెళ్ళి మళ్ళీ ఫోటోముందు నిల్చున్నాడు. చూసాడు! కన్నార్చేసి చూశాడు. కాని మనసు బితుకు బితుకు మన్నట్లు తోచింది. ఆ బితుకుతోపాటు తనకు యిదివర కెన్నడూలేని అదొక విధమైన బెదురు కలిగి, తను లేని ధైర్యం తెచ్చుకుంటున్నానని యెవరో ఎత్తిపొడిచినట్లనిపించింది.... బయిటకు వచ్చాడు.... ఆ ప్రశ్న భార్య వేసిందికాదు... తనలోనుంచి వచ్చింది. ప్రకృతి నలుమూలలనుంచీ ఆ ప్రశ్నే ప్రతిధ్వనించినట్లనిపించి కంపించిపోయాడు. "నే నామెతో చేరనంటే చేరను" అనుకోవాలని ప్రయత్నించినా తనలోని జ్ఞానం 'తప్పకుండా చేరి తీరుతావని డమరుకంలా డమడమ లాడుతోంది!....

ఎలాగో భోజనం చేశాక ఆ గడచిన నిముషాలన్నీ తమాషాగా వున్నాయే అనుకున్నాడు. కుళ్ళిన శవాలను కూడా కోసిన తను, ఆ గడియల్లో చిన్నపిల్లాడిలా బెంగపడిపోయానని, ఆ క్షణికమైన అధైర్యం, మళ్ళీ పొరపాటునైనా రాకుడదని మనసు దిట్టం చేసుకొన్నాడు. నిద్రపోయేవరకు వాకిట కుర్చీలో కూర్చున్నా ఆ తలపే రాలేదుగానీ మంచం మీద నడుంవాల్చగానే, నరాల్లో బలంలేని మనిషిలా, అదోలా అయిపోతున్నట్లనిపించింది.

"భార్య...ఫొటో...తన డబ్బు... మేడలు....ఈ భవనం.... ఆకాశం....భూమి....భూతం...కుర్చీ....పరుపు....పరుపుమీద తలగడ....తలగడమీద తన తల....తలమీద వెంట్రుకలు...వాసననూనె వ్రాసే యీ వెంట్రుకలకే నిప్పంటిస్తారే!"...నిర్దిష్టత లేని ఆలోచన

లన్నీ వ్యాపిస్తూంటే ఛా, ఛా అనుకొన్నాడు. అంతటి ధైర్యశాలికి యిలాంటి ఆలోచనలు ఎప్పుడైనా వస్తాయని కలలోనైనా అనుకొన్నాడా? పడుకోవటానికి ప్రయత్నించాడు...ఆ ప్రయత్నంలో పడుకుంటూనే మధ్య మధ్య తెలివి వచ్చేసేది.—ఆలోచించేవాడు. వ్యర్థమైన ఆలోచనలని-మళ్ళీ పడుకోవడానికి ప్రయత్నం....ఇలా తెల్లవారిపోయింది..మళ్ళీ ధైర్యం..నిరుత్సాహం. ఏవో తలపులు.

మిట్టమధ్యాహ్నం. మంచినిద్ర తీశాడు లేచేసరికి దాహం వేసింది నిద్రలో ఏవోకలలు-సరిగాజ్ఞాపకంలేదుజ్ఞాపకంచేసుకోడానికి ప్రయత్నించలేదు. నీరు త్రాగుతూంటే యే పదేళ్ళ నాడో ఎవడో పల్లెటూరువాడు ఉపయోగించిన "దాహం" అన్న పదం మెదడులో యే మారుమూలల్లో దాగున్నదో, యీ క్షణానికి తలపుకు వచ్చింది. నీరు సగం, తాగి ఆగిపోయాడు. ఆ మనిషి-ఆ మాటలు ఆ సన్నివేశం-అంతా కళ్ళెదుట వుంది ..."అబ్బా! ఈ డాక్టేరికి వల్ల మాలిన దాహం. ఇంకోడాక్టరిదగ్గరికిపోదాం!" అప్పుడు యిలాంటి వెధవలు రాకపోతే నేం అనుకొన్నాడు. ఆమాటలే యిప్పుడు మరోలా అర్థం యిస్తున్నయ్. అందులో యేదో సత్యం వుందని తనకెవరో నొక్కి చెప్పుతున్నట్లనిపించింది. ఈ కొత్త యింటిలో బలే ఆలోచన్లొస్తున్నయ్! ఫోటో చూసి రాత్రంతా నిద్రలేదు! దాహం వేస్తే నీరు త్రాగితే యిలాంటి ఆలోచనలు యెందుకు రావాలి! మనిషి తన జీవితంలో తృష్ణ లేకుండా బ్రతకటంకంటే యింకో నేరం లేదు. సుఖ జీవనంలో మంచి బ్రతుకుతెరువులో ఉన్నత శిఖరాలగురించి ఆలోచించి తను బ్రతికాడు....అలానే బ్రతకాలని నిర్ధారించాడు ... తన కిప్పుడు లోటేం వుంది? లేనిపోని ఆలోచనలతో తనెందుకు

గిజగిజ గింజుకోవాలి? ఈ నిమిషంనుంచీ తను మామ్మూలు మని షినని అనుకొన్నాడు.

మధ్యాహ్నం పడుకోవటంవల్ల రాత్రి వేగం నిద్ర రాలేదు. వార్తాపత్రిక తిరగవేస్తూ యెవరో లంచం తిన్న ఆఫీసరుమీదవేసిన నేరం న్యాయమూర్తి యెదుట విచారణ అయ్యే వార్త చదువు తూనే ఆపేశాడు. ఆ ఆఫీసరు తనవంటివాడని స్ఫురించినట్లుయింది. తను వేరే అని అనుకొందా మనుకున్నా.... కోర్టు.... ప్రజ.... న్యాయ వాది.... న్యాయమూర్తి.... అంతా కళ్ళకు కట్తోంది. ఇదంతా యేమి టనుకొన్నాడు! కోర్టు లెందుకుండాలి? న్యాయవాదులు— న్యాయమూర్తియెందుకు? తనలాంటివాళ్ళున్నారనా? తను ప్రజలను దోచాడా? అన్యాయం చేశాడా? న్యాయం ఏమిటి? అన్యాయమే మిటి?....... డబ్బు గడించి సుఖంగా బ్రతకటం ఒకరిని దోచట మెలా అవుతుంది? ఆర్జించిన డబ్బుతోనూ ఉన్న దిట్టమైన శరీరం తోనూ, యిప్పుడు విశ్రాంతితో హాయిగా బ్రతకాలనేకదా, యాభై వేలిచ్చి యింత చక్కని ప్రదేశంలో యింతభవనం కట్టించాడు.. ఇలాంటప్పుడు, న్యాయమూ న్యాయ విచారణ తన కెందుకు కనిపిం చింది- మొదట తన కెందుకు లేకపోవాలని-మళ్ళీ తనేమి అన్యాయం చెయ్యలేదే అని అనుకోబోయాడు—అన్యాయం అన్నపదం మళ్ళీ మళ్ళీ తనను బల్లెల్లా చుట్టుముట్టేస్తోంటే,—దాసోహం అన్నట్లని పించింది! కుష్ఠురోగంతో గింజుకొనేవాళ్ళూ....పక్షవాతంతో బాధప డ్డవాళ్ళూ....పురుగులు పడ్డవాళ్ళూ రక్తం కక్కేవాళ్ళు...యిలా యెందరిదగ్గరో డబ్బు వందలు పుచ్చుకొని మందులిచ్చాడు... వాళ్ళ గురించి అప్పుడు లేనిది. .యిప్పుడే ఎందుకు తలపుకురావాలి? వారీ వంద లెలా యివ్వగలిగారు? వారూ దోచారా?...దోచబట్టినా అంత

హీనంగా చచ్చారు? యింత పేరుపడ్డ ఘనవైద్యుడైన తనూ వాళ్ళకేమీ సహాయం చెయ్యలేకపోయాడే! మనిషి చేతుల్లోలేనిది ఏదో వుండితీరాలి! లేకపోతే తన భార్య ఎందుకు చావాలి? పో చచ్చాక సుఖంగా శాంతంగా కాలం వెళ్ళబుచ్చుతానంటే తనమీద ఎందుకీ ప్రశ్నలవర్షం కురిపించాలి?... తన భార్య కురిపించలేదే! తన మనసే అనవసరంగా వికలం అవుతోంది., ఐనా తను చేసిన అన్యాయం ఏంవుంది! విరామం లేకుండా పనిచేశాడు-దాని ప్రతిఫలం పుచ్చుకొన్నాడు.., ఇందులో తప్పేముంది? అన్యాయం ఏముంది? యింత సమర్థించుకోవటం దేనికనిపించింది! న్యాయాన్యాయాలు మానవకల్పితాలు.... అవి కష్టపడేవాడు సుఖపడేవాడిని చూసి ఓర్వలేక కల్పించినవీ మాటలు. బ్రతికినన్నాళ్ళూ భోగలాలసలతో బ్రతకాలి. దరిద్రంతో అటమటించిపోవటం దేనికి. నలుగురూ యిలానే తలుస్తారా? వాళ్ళతో తనకేమిటిపని తనతలపు తనది..తనెందుకు, అనవసరంగా, మనుష్యులు...జీవితాలు...యీ తర్కంలోకి దిగటం...ఆలోచించటం మానే ప్రయత్నంలో హోరుమనిపిస్తున్న సముద్రపు ధ్వని వినిపిస్తోంది...సముద్రం...కెరటాలు...ఆటు-పోటు...తుఫానులు...మనుష్యులు...మానవ సముద్రంలో తనొక నీటిబిందువు...తను మిగతా నీటి నుండి వేరుపడలేదు...ఆ నీటిలోనే కలిసిన తనొక బిందువు.!.నీటితో కలసివుంటేనే తన మనుగడ... బిందువుగా బయటకువస్తే రాలిపోతుంది. దిగువనున్న యిసుకలో నామరూపాలు లేకుండా యింకిపోతుంది. తనూ అంతే అనిపించింది. మనుషులతో వుండాలి...మనుషుల గురించి ఆలోచించాలి. వాళ్ళ కష్టసుఖాలు పంచుకొని వాళ్ళతో వుండాలి. వాళ్ళు ఆలోచిం

చినట్లు తనూ ఆలోచించాలి. లేకపోతే తనకుమనుగడలేదు..న్యాయాన్యాయాలున్నాయ్....మానవ కల్పితాలైనా మానవుని మనుగడకి అవి ఉండితీరాలి!....అయితే......

తను అన్యాయంగా ప్రవర్తించాడా?-తనలో పెద్ద ప్రశ్న రేగింది....?

దీపంఆర్పి చిన్నదీపం వెలిగించాడు. ఉన్న ఒక్క నౌఖరు గాఢమైన నిద్రలో ఉన్నాడు. వాడెందుకు అంత హాయిగా పడుకోవాలి తన కెందుకు నరాలు పీకినట్లయి నిద్దరరాకపోవాలి? దానికి కారణం తనకు తెలుసుననిపించింది! వాలు కుర్చీమీద చారబడి తన గడిచిన రోజులను సినీమాలా చూస్తున్నట్లుంది.

పేరుపడ్డ డాక్టరు జీవితంతో కథ మొదలు, బ్రాంచి ఆసుపత్రిలో డాక్టరుగా వున్నప్పుడు:—నిశిరాత్రి—ఒక పల్చని పల్లెటూరిమనిషి—డాక్టరింటి తలుపుమీదబడి పేదవాడ్నని, ఉన్న ఒకే కొడుకుని రక్షించమని గగ్గోలు పెట్టుంటాడు. యెంత ప్రాధేయపడినా—పొమ్మని గసుర్లేకాదు—గెంటించి వేస్తాడు...ఆమనిషి తలబాదుకుంటాడు... కేకలు చేస్తాడు ....డాక్టరు తలుపు బిడాయిస్తాడు....ఆ రెండో రోజు ఆ మనిషే మళ్ళీవస్తాడు...ఈసారి తన బంగళా చుట్టు తిరిగి పకపకా నవ్వుతాడు .. మళ్ళీ ఆ క్షణంలోనే అంతులేని ఆవేదనను సూచించే గగ్గోలు....త్రోవంటే పోయేవారు యీ పిచ్చివాడ్ని చూసి కనికరించారు....డాక్టరు ఒక్క క్షణం అప్పుడు ఆలోచించినా, యీలాంటివాళ్ళు తన కెందరో?

పెద్ద ఆసుపత్రిలో ఒక వార్డుకు పెద్దగా వున్నప్పుడు—డబ్బు పుచ్చుకుని వెనుకవచ్చి తక్కువబాధపడే శ్రీమంతులను ఆసుపత్రిలో

చేర్చుకొని, మొదటినుంచి కాసుకు కూర్చొని హెచ్చు బాధపడే పేదలకు పంగనామాలు పెట్టాడు.

ఒక కుర్రాడు....డాక్టరుని చూచే గజగజలాడి పోతున్నాడు. ఈ డాక్టరు తప్ప మరెవరు బ్రతికించలేరని నమ్మకంవుంది. ఈ డాక్టరు గసుర్లకు, ఆ కుర్రాడు జడిసిపోయాడు....యింకో డాక్టరు దగ్గరకువెళ్ళి కొద్దికాలంలో యెందుకు చచ్చిపోయాడో తనకు తెలుసు

పాతికరూపాయల కన్సల్టేషను ఫీజు యెన్ని వందలమంది దగ్గర పుచ్చుకున్నాడు. అలా యిచ్చుకోలేనివాళ్ళని యెందర్ని పంపించలేదు. ఒక్కొక్కటి యిలా కొల్లలుగా కళ్ళెదుట డాక్టరుగా తను చేసిన పనులు కనిపిస్తున్నాయ్. అవి ఆపాలని తను ప్రయత్నించలేదు.—ఆపినా ఆగవని తనకు తెలుసు!

అప్పుడే రాత్రి రెండుగంటలు దాటింది. తను తనగురించి యింతవరకూ చూసిన ఆ బొమ్మలకు తనలోని ధ్వని ప్రతిధ్వనించుతూ తనలో యిదివరకు రేగిన పెద్దప్రశ్నకు సమాధానం యిస్తున్నట్లుంది. మంచంమీద చారబడ్డాడు. మనసేదో ద్రవించుకుపోతున్నట్లనిపించింది. జోర్లపడుకుని...."ఆ కుర్రవాడు చావడానికి, ఆ తండ్రి పిచ్చివాడవడానికి....కారకుడు నేనే!" అనుకొన్నాడు. మళ్ళీ మనసంతా మహాసముద్రం అయినట్లనిపించింది. ఆ గగ్గోలుతో "అయ్యో! నేనెంత పాడుపని చేశాను. నా నిద్రకు భంగమని వాడిని పంపేశాను. గట్లు పుట్టలు దాటి నేవెళ్ళి ఆ కుర్రావాడికి మందిస్తే—చచ్చినా—వాడు తృప్తితో వుండి పిచ్చివాడు కాకపోను. నాకూ ఒక్కడే కొడుకుకదా! నేనే వాడి పరిస్థితిలో వుంటే! ఆరాత్రి మీద వాడే ఒకవందరూపాలుయు పారేస్తేఆర్థికస్థోమతగలవాడై యుంటే

పరిగె త్తే వాడినే!....నేను డబ్బును చూసుకొనేనా బ్రతికాను.... మానవసమాజానికి సేవకుడైన డాక్టరుకు రాత్రి పగలూ ఒకటే!"

"ఎందరు పేదవాళ్ళు నేను వేగంగా ఆసుపత్రిలో చేర్చక పోవటంవల్ల చచ్చిపోయారు? ఆ కుర్రాడిని ఆ డాక్టరు చేతకాక చంపేశాడే! దయాధర్మాలు లేక బతికానని... .... యివన్నీ అప్పుడు నేను యెందుకు ఆలోచించలేదు.........పొరబాటునైనా నా కెందుకీ ఆలోచనలు రాకపోవాలి?.........నేను గ్రుడ్డివాడ నయ్యానా? నా ధనాపేక్ష నన్ను గుడ్డివాణ్ణిగా చేసిందా?....యింత గుండె లేకుండా నే నెలా బ్రతికాను...." డాక్టరు కళ్ళలో నీరు తిరిగినట్లయింది. దొంతరలుగా ఆలోచనలు రేగి తనను మరింత కలవర పెట్టసాగాయ్. తెలతెలవారినా యింకా కుమిలిపోతున్నాడు. మొదట యీ ఆలోచన లేమిటని బాధపడినా, తరువాత తనలోయేదో మనోవికాసం కలుగుతోందని....తనకీ మనోవికాసం యిదివర కెందుకు కలగక పోవాలి?....ఆ వికాసం చనిపోయిన తన భార్య కలుగచేస్తోందా?. లేక కష్టపడే పేదజనావళిగురించి తను ఆలోచించటం మొదలు పెట్టడంవల్ల కలుగుతోందా?

తెల్లవారిపోయింది! ఆ వెలుగు తనలోనే వున్నట్లనిపించింది స్నానం కాఫీఅయ్యాక తోటలో యిటూ అటూ పచారు చేశాడు.... భవనం వేపు చూసాక... యాభై వేలు తన జీతంమీద గడించ కలిగేవాడా? తను పొందిన సుఖం మర్యాదలు ఒక్కొక్కటే జ్ఞప్తికి రాసాగాయ్. పదివేలు కట్నం ఇచ్చి తన కూతురును ఒక యింజనీరు భార్యను చేశాడంటే........బేంకులో యాభై వేలవరకూ వుంచి మెడికల్ సర్వీసు డైరక్టరుతో వియ్యం పొందాడంటే తక్కువ విష

యమా? తను జీతంమీదనే ఆధారపడివుంటే ఒక గుడిసెలో నివసించవలసిం దీసరికి ... ...లోకంలో నిజంగా దోచేవాళ్ళెందరు లేరు తన కళ్లెదుట మామూళ్లు వర్తకులెందరు కోటీశ్వరులు కాలేదు. ఎందరు ప్రభుత్వోద్యోగులు మేడమిద్దెలు కట్టించి పెళ్ళాలపేర వ్రాయలేదు. పెద్దపట్టణాల్లో, పై దేశాల్లో డాక్టర్లు తనకంటె చాలా హెచ్చు డబ్బు పుచ్చుకుంటారే?....... వాళ్ళతో సరిపోలిస్తే తను గడించిన దే మాత్రం!...తను చేసిన అన్యాయం యేముంది? తనే యింత గిజగిజలాడిపోతే వాళ్ళెలా గిజగిజలాడి చావాలి? తను బాధపడే అవసరం లేదనుకున్నాడు.

రాత్రంతా మేల్కొని వుండటంవల్ల మధ్యాహ్నం కంటి రెప్పలు బరువెక్కి పోతున్నయ్. పడుకుంటే మళ్ళీ యేవో ఆలోచనలు వచ్చి రాత్రికి నిద్ర పట్టదని చేతికందిన పుస్తకాన్ని బీరువానించి తీశాడు. పేజీ త్రిప్పగానే అగుపించింది —

"మనిషిలోని ఉద్రిక్తత ఆత్మని గ్రుడ్డిదాన్నిగా చేసి తనలో వున్న జ్ఞానం యేం పనైతే చెయ్యనిచ్చేది కాదో — ఆ పనినే చేయిస్తుంది. ఎప్పుడైతే ఆ జ్ఞానం తిరిగివస్తుందో-ఆ వ్యక్తి తన తప్పులను తెలుసుకుని పశ్చాత్తాపపడతాడు."

పుస్తకం మూసి పరుపుమీదకు విసిరేశాడు. ఈ పుస్తకం తనదగ్గర యెన్నాళ్ళనుంచో వుంది. కానీ తను యీ మాటలు యిదివరకు చూచినట్లు లేదు — చూసినా యిప్పటిలా అర్థంచేసుకొని ఆలోచించినట్లు లేదు. గడచిన రాత్రిలా మనస్సు ఆలోచించ మొదలు పెట్టుంటే, ఆపి తన సౌఖ్యం హోదా తలుచుకొని మనస్సుని త్రిప్పాలని పుటలాటపడ్తున్నాడు....ఈ ప్రయత్నంలో... మేడలు మిద్దెలు...దర్జాగా — ఒకరి ఖాతరు లేకండా, ఒకరికి లొంగకుండా—

బతికాడే?... అలాంటి తను, చిన్నపిల్లాడిలా....మామూలు బజారు మనిషిలా, నిమిష నిమిషానికి యిలా కావడందేనికి? గడచిన సౌఖ్యాలు తలుచుకోవాలని విశ్వప్రయత్నం చేస్తూంటే—అవి మనసుకు సరిగ్గా అందటంలేదు....అందినా యెంతో సేపు నిలవటం లేదు.....ఈ ఉక్కిరి బిక్కిరిలో యెవరో దూరంనుంచి యేదో పెద్ద ప్రశ్నతో దగ్గరకు వస్తున్నట్లనిపించింది. ఆ ప్రశ్న యిప్పుడు ఒళ్ళంతా జరజరా ప్రాకిపోయింది! "నువ్వు నీ సుఖాలని జ్ఞాపకం చేసుకొని ఆనందించగలవూ?" ఎవరీ ప్రశ్న వేస్తున్నారు? తనే! తనెందుకీ ప్రశ్న వేసుకోవాలి?

డాక్టరు అలా పరుపుమీద చారబడిపోయాడు. ఇన్నాళ్ళు తను గ్రుడ్డివాడనయ్యాననీ, తన జ్ఞానంతిరిగివచ్చిందనీ, అంచేతనే తనిలా తికమక పడ్తున్నాననీ, అనుకున్నాడు. ఒక కౌపీనధారిగతిస్తే చిన్న పిల్లలనుంచీ ముసలివాళ్ళ వరకుయెందరేడ్చారో. ఒక కోటీశ్వరుడు చస్తే వాళ్ళ పిల్లలు కోర్టుకెందు కెక్కారో, తనకిప్పుడు తెలుసనిపించింది. పై దేశాల డాక్టరుకూ యీ దేశాల డాక్టరుకూ పోల్చటం తప్పని..ఈమన పెద్దపేదదేశంలో ఆశలకు హద్దులుంచుకొని, పేదలపై ఉన్నతవర్గాలవారు కనికరంచూపించకపోతే, దేశమే లేదనిపించింది... తనసౌఖ్యమయజీవితం....ఆ సుఖాలు.. అవన్నీ జ్ఞాపకంనీటిబుడగలు. అంతే; శమదమాదులు, కష్టాలు-అన్నీ మనసులో హత్తుకొనిమనిషిని మూసలోపోసినబంగారంలా చేస్తాయి. పురాణాలు శాస్త్రాలు అన్నీ తోటి మానవునిమీద ప్రేమాభిమానాలే చాటాయిగానీ యింకేమీలేదు. ఈ పరమసత్యాన్ని తను గ్రుడ్డివాడై గ్రహించక నిర్దయుడై బతికానని కుమిలిపోతూనే రెప్పవాల్చాడు.

గడియారం మామూలుగా నే నడుస్తోంది. ఐదుగంటలు కొట్టాంటే అలా కళ్ళప్పచెప్పి దానివేపే చూస్తున్నాడు. అది అయిదు గంటలప్పుడు ఆరు గంటలు ఎందుకు కొట్టకూడదు? దీని గురించి చాలా సేపు తర్కించుకొన్నాక, యింత సేపూ తను అనవసర విషయం గురించి అర్థంలేకండా ఆలోచించానని పరుపు మీదనుంచి లేచిపోయాడు. ఆ నిమిషంనించీ తెలివి వున్నపుడల్లా యేదో ఆలోచన వుండనేవుంటోంది. నిద్రలోనూ ఆలోచనలు వున్నాయని తనకు రోజూవచ్చే కలలే చెప్తున్నాయి....గడియారంగంటలుకొట్తోంది. అలా రోజులుగడిచిపోతున్నాయి. గడియారంలో తన బ్రతుకూ యే గొడవా ఆలోచనా లేకుండా, ఒకతోవలో తిరిగివుంటే బావుండేదనిపించింది. కానిమళ్లీ తిప్పుకున్నాడు; అలావుంటే; యింత డబ్బు, గడించేవాడు కాదని, ఈ ఆలోచనలకు తావుండేది కాదని తోచింది. మనిషికి మెదడుంది-గడియారానికి అదిలేదు— మెదడున్నవాడిచే సృష్టింపబడిందది- మెదడున్నవాడిని సృష్టించిన వాడెంతవాడో?

ఒకరోజు గదిలో కూర్చుని, భార్య ఫోటో వేపు చూస్తూ వేగం చచ్చిపోవటంలో, ఆమె అదృష్ట వంతురాలనుకున్నాడు. చావుగురించి, తలపులు మళ్లీ తనను కలవరపరచాయి. తోటలోకి వెళ్ళాడు. చుట్టూ పచారు చేస్తూవుంటే పచ్చని గరిక కనిపించింది. అది ఎందుకు పచ్చగా ఉండాలి? గొడ్లుతిని పుష్టిగా ఉండటానికి. గరిక తిన్నగొడ్లు చస్తాయిగానీ గరిక చావదే—చావు—ఎందుకు తనక్కి ఆలోచనలు? రాత్రనక, పగలనక, విరామంలేకుండా అసంఖ్యాకంగా, తనను అంటిపెట్టుకొని, పాడైపోయిన కాలేయం మనిషిని అల్లరి పెట్టినట్టుగా చేస్తూన్నాయి. ఇవన్నీ తనిలాకూర్చుని తినటం వల్ల వస్తున్నాయని స్వంతంగా ఒక ఆసుపత్రి పెడదామనుకు

న్నాడు. దానికి శరీర శక్తి లేదనిపించింది. మళ్ళీ డబ్బు జబ్బుల గొడవల్లోపడి తనకు విశ్రాంతి వుండదు—తన ఆరోగ్యం పాడవుతుంది....అవును ఆరోగ్యం పాడవుతే.. మనిషి చచ్చిపోతాడు!—హడలిపోతాడు.

రోజులు-నెలలు గడిచిపోతున్నాయి. తనుఆలోచనల ఊబిలో దిగబడిపోయాడని-విమోచన మార్గమేమిటని రాత్రింబవళ్ళు ఆలోచిస్తున్నాడు. తను పొందిన సుఖమంతా-ఇప్పుడు పొందుతున్న ఆరాటంలో యెన్నోవంతనిపించింది. నరాలన్నీ తోడుకపోతున్నాయని-గుండె దడపట్టుకుంటోందని, అనుకోకుండానేస్ఫురించింది. తను యేం చెయ్యడానికి వెళ్ళినా యెవరో అడ్డు పెట్టున్నట్లనిపించింది. యెవరో అజ్ఞాతుడైన పోలీసు-తనలోనే దాగొని వున్నాడనిపించింది. ఇన్నాళ్ళూ లేనిదియిప్పుడే వీడు లాఠీపట్టుకొని బాదాలా? ఒక్కొక్కనాడు మనసు వికలమయ్యేది. ఏదో చేసేద్దామని ఉబలాడ పడేవాడు. దానధర్మాలు చేద్దామనుకొంటే—యేంలాభం యిప్పుడు?-తీర్థయాత్రలుసేవిద్దా మనుకున్నాడు! యేం లాభం? . కష్టపడేవాళ్లకు కొంతడబ్బు పారేద్దాం: యేంలాభం? చేసినపాపాలనుయీ లంచాలతో తుడిచి పెట్టేద్దా మనుకొన్నావా? ఈ ప్రశ్నలు తనలోవుండేవేస్తున్నా డెవరో-యెదరగా పిల్లలా నక్కిపోతున్నాడు!

రానురాను తన ఆలోచనలు, భయంమీద తప్ప, దేనిమీదా కేంద్రీకరించలేక పోతున్నాడు. అంతా బూటకంలా కన్పిస్తోంది. బయటకు వెళదామంటే బుద్ధిపుట్టడంలేదు. ఏదోభయం. కారు డ్రైవు చేస్తూంటే మనుషులను తొక్కించి తనూ చచ్చిపోతాడేమోనన్న పిరికిపుట్టోంది. ఇల్లుకదలటం మాని వేశాడు. ఒకనాటి సాయంకాలం మబ్బుగావుంది. సముద్రంమీద వర్షం కురస్తోంది, కొండం

తయెత్తుకు కెరటాలులేస్తున్నాయి. చల్లనిగాలివుండివుండి వీస్తోంది. వరండాలో నిల్చొని సముద్రంవేపు చూస్తున్నాడు. ఒక చిన్న పడవ వర్షంవల్ల కెరటాల్లో చిక్కుకొని తిరగబడిపోతూన్నట్లనిపించింది... తనే ఆ పడవమీద వున్నట్లు-ఆ లోతునీట్లో పడి గిజగిజ గింజుకపోతూన్నట్లయి -కాళ్ళు-శరీరం-గజగజలాడిపోతోంది.... మునిగిపోతున్నవాడు చేతులెత్తి "తండ్రీరక్షించు-రక్షించు," అని అరచి గగ్గోలు పెట్టినట్లనిపించింది... హృదయం కంపించిపోతూంది... తను మనసులోనే చేతులెత్తుకున్నాడు. గట్టిగా యీమాటలనే మనసులో అనుకొన్నాడు: కొంతసేపటికిగాని తను యిదంతా వూహించుకొన్నాననే జ్ఞానంరాలేదు. తనకు యిదివరకు యిలాంటి అనుభూతి యెప్పుడూ రాలేదు. కష్టంలో వుండేవాడి రి స్థితి యెలా వుంటుందో తనికిప్పుడు అర్థం అయ్యింది. ఇలాకష్టంలో వున్నవాళ్ళు రక్షించమని తనదగ్గరకెంద రొచ్చారో? అలాంటివాళ్ల దగ్గర తను బేరాలాడాడు?డబ్బుకక్కనిది మందివ్వలేదు! తనవంటి నిర్దయుడి కెందుకింత గొప్పకళ దేవుడిచ్చాడనిపించింది. ఒక దమ్మిడీ పుచ్చుకోకుండా, యేరాత్రిమీదైనా వాళ్ళని రక్షించడానికి పరిగెత్తవలసింది! ఇదే తలచుకొని చతికిలబడ్డాడు. తలుచుకొన్న కొద్దీ గుండె ద్రవించుకపోతూంటే లోనించిపోలీసు లాఠీతో తెగబాదుతున్నాడు. చెయెత్తి "తండ్రీ! రక్షించు రక్షించు" మనటానికి తనకు అర్హతలేదనిపించింది. దేవుని పేరెత్తాలనుకున్నా యెత్తలేక పరుపు మీదపడ్డాడు. ఒళ్ళంతా వుబ్బిపోతున్నట్లు....అంతలోనే యేదో భయం చిరాకు...జాలి... యేడుపు కూడా వచ్చినట్లయింది.

చాలాసేపటికి గానీ మనసు మళ్ళీ యథాస్థానంకురాలేదు.

వచ్చాకగసెలో అటూయిటూ, కొద్దిగాపచారుచేస్తూవుంటే, యెదరగా అద్దంలోముఖంకనిపించింది. మెర్క్యురీలైటు గదిలో వెలుగుతూంది. బయట ముసురు చీకటిలో ప్రారంభమైంది. ఒకటే ఘీంకారం.... ఎక్కడో పొదచాటున వున్న ముసలి నక్క తడిసిపోయి—చలికి వణుకుతూ అరుస్తున్నట్లనిపించింది. అరుపు విని తన, గురించి ఆలోచించటం మొదలు పెట్టాడు....నక్క-జిత్తులమారి... అందులో ముసలి నక్క....తన పరిస్థితి అలానే వుందనుకున్నా తరవాత అలా పోల్చుకోవటం దేనికనిపించింది.

అద్దం దగ్గరగా వెళ్ళాడు. ఇన్నాళ్ళనుంచీ వున్న అద్దమే ఇదివరకెన్నో సార్లు యీ అద్దంలో ముఖం చూసుకొని తృప్తిపొందాడు. ఇప్పుడు-ఆ ముఖం.... ముఖంలో కళ్ళు ... పెదాలు.... చెవులు....మీసం....అన్నీ శుష్కించినట్లు-గబుక్కున తనెంత చిక్కిపోయాననుకున్నాడు.—అక్కడనుంచి కదిలితే....తను ఆలోచనలతోనే యెండిపోయానని—తనెందుకాలోచించాలని అనుకుంటూనే కుర్చీమీద కూర్చున్నాడు. హోరున వర్షం....ఉండి వుండి గాలి రివట వేస్తోంది ...చలి వేస్తున్నట్లు—ఏదో కప్పుకోవాలనిపించింది నౌకరుని పిలవాలనుకుని లేచి వీధితలుపులు బిడాయించి వస్తూనే, మళ్ళీ అద్దంలో ముఖం చూడాలనిపించింది. వెళ్ళాడు....ఈసారి ముఖమే కాదు ...వక్షం....చేతులు.... వేళ్ళు....వేళ్ళ చివరలు కూడా....అద్దంలో చూసుకొన్నాడు....చేతులు వేళ్ళు తనెందుకు అద్దంలో చూసుకోవాలి?........ ఆ చర్మం....అంటి పెట్టుకొన్న మాంసం....మాంసం మధ్య యెముకలు అద్దంలో చూస్తుండగానే, తన ముఖం....శరీరం అంతా అస్థిపంజరంలా అగుపించింది....ఇది

వరకు యిలాంటి యెముకలను తాకి, రిపేరు కూడా చేశాడు. ఇప్పుడు చూస్తుంటే కెవ్వున కేక వేద్దామన్నంత భయం వేసింది...

ఆ గదిలో వుండలేక యింకో గదిలోకి వెళ్ళిపోయి, సోఫా మీద చతికిలబడ్డాడు. తనెంతగా చిక్కిపోయాడు. బలంలేనిది తన బ్రతుకేమిటి?....ఈ ఆస్థి పాస్థులన్నిటినీ విడిచిపెట్టాలా?—అంతా యెముకల మయం....వీటి తాలూకు అంత్యం! ఈ విషయాలు తలచుకోకుండా వుండాలని ప్రయత్నించాడు. ప్రయత్నించినకొలదీ వీటి విషయాలే తలుపు కొస్తున్నాయి. ఆరాత్రి భోజనంమీద కూడా లేదు....ఎక్కడ కక్కడే ఆ ముఖం....ఆ అస్థిపంజరం అగుపిస్తోంది చెయ్యి చూసుకొంటే రక్తమాంసాలు లేనట్లు...అలా పరుపుమీద వాలుతూంటే ఒక అస్థిపంజరం కదులుతూ పరుపుమీద పడినట్లనిపిస్తోంది. తను యిదివరకు మెడికల్ కాలేజీలో చూసిన అస్థిపంజరాలన్నీ కదులుతున్నట్లు—కదులుతూనే తనవేపు వస్తున్నట్లు.... తను పిచ్చివాడుగా మారుతున్నట్లు అనుమానం, భయం వేసింది. యెడ తెగని ఆలోచనలతో భయం వేస్తూంటే—నౌకరుని, తన గదిలోనే పడుకోమన్నాడు. చావబడింది మొదలు వాడివి ఒకటే నిద్ర. చాలాసేపు గింజుకుంటున్నాడు. తనిప్పుడు చచ్చిపోతున్నానేమో అనిపించింది. ఈ తలపులతో ఒళ్ళు కంపించిపోయింది. లేచాడు.

వర్షం వెలిసింది. అంధకారంలో చుక్కల మిసమిస వెలుగుల్లో చెట్లు భూతాల్లా అగుపించాయి. తను చచ్చి భూతమవుతాడేమో ననిపించి—కిటికీ దగ్గర నిల్చోడానికి భయంవేసింది—నిద్రపోదామని ప్రయత్నించాడు.,.అద్దం!- కాళ్ళ పీకు-రెండు మైళ్ళు యెకాయెకి పరిగెత్తినంత ఆయాసం వచ్చింది... వేడెక్కిన తలను నీటితో తడిపాడు. ఎంతో సేపటికిగాని నిద్రరాలేదు....లేచే

సరికి వచ్చిన కలలు సరిగా జ్ఞాపకంలేవు-అద్దం కలలో రావటంవల్ల జ్ఞాపకం చేసుకోడానికి ప్రయత్నించాడు. నిజంగా తనకు కలలో అద్దం కనిపించింది-కను అద్దం అద్దంముందు నిల్చున్నాడు. తల అగపడలేదుకదూ ?....ఉత్తి మొండెం! నిజంగానే! అమ్మో అనుకున్నాడు. కాదు అలా అగపడలేదు... అగపడిందేమో? పాడు కల....పీడకల...తనింకెంత కాలమో బ్రతకడు! తను చచ్చిపో తాడా? నిజంగానే?...యింత వేగంగానే!......"చచ్చిపోను ..... చచ్చిపోడానికి వీల్లేదు" అని అనుకోబోయాడు..అద్దం! అమ్మో అద్దం! ఈసారి నిమిష నిమిషానికి పిరికితనం బలిసిపోతూంది. ఇంకే ఆలోచనకీ మనసులో తావులేదు...ఒక్కటే! చావు...చావు..! నిమిషాలన్నీ కూడుకుని గంటలయ్యాయి. మనిషి కంపించి పోతు న్నాడు... గంటలన్నీ కూడి రోజయ్యింది. మళ్ళీ చీకటి...భయం.. నిద్దర పూర్తిగా తనను విడిచి పెట్టింది—నిద్రలేని రాత్రులు అంతు లేని ఆవేదనతో గడిచిపోయాయి....కొలవటానికి అందని ఆవేదన-బాధ!....పచ్చని ప్రకృతి యెండిపోతూంది! రక్తం గడ్డకట్టుక పోతూంది....ఆలోచనలతో తల పగిలి మెదడు చెల్లా చెదరయి పోతూంది....! అస్థిపంజరం యిదివరలా యింటిలోనైనా తిరగటా నికి భయపడి మంచంపట్టింది!

టెలిగ్రాం అందుకున్న కొడుకూ కోడలూ వచ్చారు తనంత వాడు—తన కంటేగొప్ప డాక్టరు—చూడగానే "యింతగా చిక్కి పోయేవరకూ కబురుచేశావు కాదేం నాన్నా" అంటే ఆ మాటల్లోనే తన రాతవుందని తోస్తోంది. మాటాడటానికిశక్తిరాలేదు. ఏవో మందు లిచ్చేయం కొడుకు ప్రయత్నిస్తుంటే—ఆ మందులు తనకు పని చెయ్యవని తోస్తోంది. మందులు వద్దని చెప్పటానికి సిగ్గుపడ్డాడు.

తన మనోవ్యధ కొడుకుకి ప్రాకకూడదని తన పుద్దేశం! దగ్గరవుండి అన్ని సదుపాయాలు కొడుకు, కోడలు చేస్తున్నారు. మనోవ్యధ గట్టిమనిషిని కూడా చంపుతుందని తనకు తెలుసు. చావుభయం-ఆ ఆలోచనలతో పాటు యీ యిచ్చే మందులమీద ఆలోచనలు కూడా తోడైనయ్. తను డాక్టరెందుకయ్యానని విసుగ్గున్నాడు. తనకు తెలుసు కాబట్టి యే మందుమీద నమ్మకం కలగడంలేదు.

తన జబ్బుకు మందులేదని యేనాడో తెలుసుకున్నాడు. తన ఒకే ఒక కొడుకు కోడలు దగ్గర వున్నారని కొద్దిగా తృప్తిపడ్డించి తనపరిస్థితి యేమీ మారలేదు. తను యేదో మనోవికాసం కలిగిం దనుకున్నాక దానధర్మాలు చెయ్యటానికి యేదో సాకుపెట్టి తగ్గిపో యాడు. తన చేతులు పుచ్చుకోవటమే గాని యిచ్చి యెరగవు.—అదీ బ్రతుకేనా?—ఇలాంటి తలపులలో బాధపడి పరిస్థితిని మరీ అధ్వాన్నంగా చేసింది.

ఆవేళ ఆదివారం—రాత్రి పదకొండు గంటలు దాటి అయిదు నిమిషాలయింది—గడియారం వైపు చూశాడు. అది ఆగి పోతూందనిపించింది. "కీ" యిమ్మని కొడుకుతో చెప్పాలనుకు న్నాడు. అంతా గాఢంగా నిద్రపోతున్నారు. రక్తపోటు వచ్చిందని అనుమాన పడసాగాడు. కొడుకుని లేపాలని, మళ్ళీలేపినా ఆ పరి స్థితిలో ఆతను చేసేదేమీలేదని....ఆలోచనలు లేకండా కాస్సేపు వుం దామని ప్రయత్నించాడు కానీ ఆ కొడుకుగురించే ఆలోచించ సాగాడు-తన కొడుకు-ఒకే ఒకకొడుకు మళ్ళీ యేదో పైకం కమ్మి నట్లైయింది-కళ్ళల్లో నీరు చిమ్ముతున్నట్లు ఆ నీరు మెల్లమెల్లగా కారుతున్నట్లు భ్రమపడ్డాడు "నా కొడుకు....నాబాబు-నాలానే అన్యా

యార్జనతో పెంచబడ్డాడు - పెద్దవాడయ్యాడు - పెద్ద డాక్టరయ్యాడు - నాలానే దోచేస్తున్నాడు - చివరికి నాగతేపట్టుంది - నా కంటే యెన్ని రెట్లు హెచ్చుగా బాధపట్టాడో? అయ్యో! తండ్రీ! నా ఒక్క గాని ఒక్కకొడుకు నాలాంటి హీనమైన చావేచావాలా?" కళ్ళంటి యీసారి నిజంగా నీరువచ్చింది. ఆ బెడ్‌లైటు లేత వెలుగులో మళ్ళీమళ్ళీ కొడుకువైపు చూశాడు - తనింకెంతసేనో బ్రతకడు - "ఈ నిముషాల్లో నైనా నా ముద్దు తండ్రివైపు చూస్తాను" - చూస్తున్నాడు. ఆ వెలుగులానే తనలో మైకం కమ్మివేస్తోంది! తను చచ్చిపోతున్నాడు -నిజంగా చచ్చిపోతున్నాడు. "భగవంతుడా!" అని తల్చడానికి తను వెనుదీయలేదు పురుగులుపడి చచ్చినవాళ్ళబాధ, తను యీ కొద్దినెలల్లో పడ్డ బాధతో పోలిస్తే యేమీకాదు. తనలా పురుగులుపడి చచ్చిపోయుంటే చాలా అదృష్టవంతుడనిపించింది. ఈ ఆలోచనలతో మళ్ళీ భయంవేసింది. చనిపోయేముందు మనిషి చేసే పాపాలు ప్రత్యక్ష మౌతాయట - కళ్ళు మూతలు పడిపోతున్నా— చెవులు ఖంగుమంటున్నాయి. అన్యాయ మెరుగని పాపడు— "నువ్వే నన్ను చంపేశావ్" అంటున్నాడు. అరుస్తున్నాడు. డాక్టరు బెదిరిపోయాడు. ఆపక్కనే పకపకా నవ్వుతున్నాడో పిచ్చివాడు. నవ్వుతూనే గొల్లుమని యేడుస్తూ "నా కొడుకుని చంపేసావ్! నువ్వే! నువ్వే!" కన్నీరు ధారగా డాక్టరు కళ్ళలోంచి ప్రవహిస్తోంది, యింకా యిలా ఒకరు కాదు యిద్దరు కాదు....వందలకొలదీ బాధ పడేవాళ్ళు. ఆర్తనాదాలు....వెక్కిరింపులు ....వికటాట్టహాసాలు, డాక్టరు చెవులు బద్దలైపోయాయి—కళ్ళు పేలిపోయాయి.... కెవ్వున కేకవేశాడు! తండ్రిచే కొట్టబడిన అల్లరి పిల్లాడిలా—

తొమ్మిది నెలల నివాసమైన నరక కూపంనించి, వెలుగులోపడ్డ బిడ్డ అరుపువలె వుందది!

తెల్లవారిపోయింది—తెలివి వచ్చేసరికి-తను యింకో ప్రదేశంలో వున్నానని....చుట్టూ వున్న డాక్టర్లు నర్సులవేపు చూసి పోల్చుకున్నాడు. మాటాడటానికి కదలటానికి శక్తిలేదు....ఎదరగా వున్న కొడుకుతోనైనా మాటాడాలని ఆసక్తి కలగలేదు-

బ్రహ్మాండమైన నీరసంతో వున్నా మనసు ఆలోచించగలిగే పరిస్థితిలో వుంది. ఎదురుగావున్న స్పెషల్ వారు కిటికీగుండా దూరానున్న పచ్చని చెట్ల కొండలు అగుపించాయి. పక్షులు యెగురుతున్నాయి. పశువులకాపరి వేణువు నూదుతూంటే-మేస్తూన్న పశువులు తల లూపుతున్నట్లు-అంతా మనోహరంగా వూహించుకోసాగాడు. గోమాత తలపుతో తన తల్లి తలపుకొచ్చింది...."నన్ను కనేటప్పుడు మా అమ్మ-అంత బాధ నొప్పిలూ మంచి కోసం పడింది. నేను జీవితంలో బాధపడలేదు....అంచేత మంచి చెయ్యలేకపోయాను. ఈ ప్రపంచంలో యే సుఖంకోసం అంతగా ప్రాకులాటపడి, అనుభవిందానో అది సుఖమే కాదు-డబ్బువల్ల సుఖం రాదు-మనిషి తన తోడిమానవులయెడ కనీసపు బాధ్యతలు సక్రమంగా నిర్వర్తించడంవల్లనే, వస్తుందని తెలుసుకోలేకపోయాను-మనిషికి మనుష్యతే ధర్మం!"

డాక్టరు అందరి వేపూ చూస్తున్నాడు. తనకంటె ఆమనుషులెందరో అ గుంపులో వున్నారని తెలిసినా- అందరూ మంచి మనుష్యులుగా అగుపిస్తున్నారు. వాళ్ళంతా యీ భూమాత బిడ్డలు-తోడి సోదరులు!- తనింకొక జన్మ యెత్తినట్లనిపించింది.

కొద్ది నిమిషాలలో నీరసం మరీ బాగా కమ్ముతుండటంవల్ల కళ్ళు మూసాడు. చూస్తూనే ఒక్కసారి తనగురించి తలచుకోకండా వుండ లేక పోయాడు. యీ భూమిమీద పుట్టాడు-భూమి యిచ్చిన ఆహారపదార్థాలతో పెరిగాడు- ఆమె యిచ్చిన మందు మాకులతో యెందరి జబ్బులనో డబ్బు తిని బాగుచేసేడు. యిప్పుడు ఆమె దగ్గరకు చెడ్డబిడ్డడుగా వెళ్ళాలి? "నా తల్లి కెంత కనికరం!" అనుకున్నాడు. "నన్ను మంచి బిడ్డడిలానే తనలో కలుపుకుంటుంది" "నా తల్లి!-నా బంగారు తల్లీ!- నన్ను క్షమించమ్మా! నే నెంత కృతఘ్నుడ్ని? నాతో యిప్పుడు తీసుకపోయే దేముంది? ఈ ఇలాతలంలో యెందరో నన్ను తల్చుకొని అసహ్యించుకొనే అపకీర్తి అట్టి పెట్టి వెళ్ళిపోతున్నానా. నాయీ ఎడితెగని దాహన్ని నివ్వే నమ్మా తీర్చె గంగా జలానివి! అమ్మా! నన్ను క్షమించవూ!-క్షమించవా తల్లీ! నీ పాదాలమీదపడి మ్రొక్కుతాను- తల బాదుకుంటాను- హాయిగా నీలో కలిసిపోతాను."

ఎంతో ప్రయత్నంమీద మంచంమీదనుంచి జారుతూంటే-చుట్టూ వున్న వాళ్ళు ఆపేశారు. గుంజాటన పడుతూ ఆ మిగిలి వున్న ఆఖరుశక్తితో గట్టిగా ఒక్క అరుపు అరచాడు" నా తల్లి పాదాలను ముద్దు పెట్టుకోనివ్వరూ?"

తలవేపు నిల్చొన్న కన్న కొడుకు కళ్ళలోంచి రాలిన రెండే రెండు బిందువులు ఆలోచనలో విరమించిన ఆ తల ప్రక్కనే తలగడమీద పడి యింకిపోయాయి!

(1954 - సెప్టెంబరు - భారతి)